

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет
Центр заочної дистанційної та вечірньої форм навчання
Кафедра журналістики та філології

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ В. О. Садівничий

_____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістр
зі спеціальності 061 Журналістика
освітньо-професійної програми Журналістика
на тему
АДАПТАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ЗА КОРДОНОМ: ДОБІРКА
ЖУРНАЛІСТСЬКИХ МАТЕРІАЛІВ
Ukrainians abroad adaptation: a collection of journalistic materials

Здобувачка групи

ЖТ.мз.22с

Прянікова Руслана Юріївна

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело.

_____ Руслана Прянікова

Керівники

канд. наук із соц. ком., доц. каф. журналістики та філології
СумДУ І. Л. Гаврилук

кореспондентка-ведуча проєкту «Донбас. Реалії» Радіо
Свобода А. Ю. Серєда

Прянікова Р. Ю. Адаптація українців за кордоном: добірка журналістських матеріалів [Текст] : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня «магістр»; спец. 061 – журналістика / Прянікова Р. Ю ; наук. керівники І. Л. Гаврилюк, А. Ю. Серeda. Суми : СумДУ, 2024. 50 с.

У магістерській роботі представлені 4 матеріали різних жанрів. Усі вони відповідають одній тематиці – адаптації українців, які виїхали з України за кордон після російського вторгнення: проблем і перешкод у процесі звикання та пристосування до життя в новому соціальному середовищі, ставленню корінних жителів до емігрантів. Герої матеріалів розповідають історії про вимушені втечі від ракет та снарядів до тихого, але невідомого майбутнього.

Бакалаврська робота викладена на 50 сторінках: містить вступ, пояснювальну записку, два розділи (перший з яких розділено на три підрозділи, другий – на чотири), список використаних джерел, авторський доробок та висновки. Вона доповнена діаграмами (5шт.), ілюстраціями (11шт.), аудіоматеріалом (1шт.), відеоматеріалом (1шт.) та джерелами інформації (21шт.).

Ключові слова: біженці, інтерв'ю, міграція, стаття, сторітелінг, українці.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	6
1. Обґрунтування інформаційного продукту	6
1.1. Опис практичної проблеми, яка розв’язується у кваліфікаційній роботі.....	6
1.2. Аналіз матеріалів конкурентів.....	11
1.3. Обґрунтування методики, обраної концепції, праць, на яких ґрунтується робота тощо.....	15
II. СПЕЦИФІКАЦІЯ ВИКОНАНОЇ РОБОТИ.....	18
2.1. Авторська ідея.....	18
2.2. Інформаційний привід.....	18
2.3. Характеристика джерел фактів та інформації.....	19
2.4. Прогнозовані результати втілення / сфери застосування.....	20
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	21
III. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ.....	24
ВИСНОВКИ.....	49

ВСТУП

24 лютого рф здійснила повномасштабне вторгнення на територію України. Українці, рятуючись від війни, почали виїжджати за кордон. Як результат – відбулася активізація транскордонних міграційних процесів. Українців на нових місцях проживання знову очікували випробування – інтеграція в соціум, адаптація до умов проживання, навчання, робочого процесу. І цей шлях наші співвітчизники долали по-різному. Кожен отримав свій досвід його проходження.

Найбільша кількість українців, що цілком логічно, опинилася в Польщі – найближчій до України державі. Саме вона одна з перших з-поміж європейських країн зустрічала тисячі українців на своїх кордонах.

На жаль, українські медіа рідко говорять про досвід проходження шляху адаптації співвітчизників за кордоном. І тут є як об'єктивні, так і суб'єктивні причини. Проте вищезазначену тему варто порушувати частіше, оскільки вона, по-перше, дасть можливість зафіксувати для історії свідчення українців, які рятувалися від війни, по-друге, зрозуміти певні проблемні зони, які траплялися на шляху біженців, тощо. Тож, на нашу думку, тема є *актуальною*, вона потребує всебічного висвітлення.

Мета кваліфікаційної роботи – створення журналістських матеріалів на тему адаптації українських біженців за кордоном.

Реалізація мети вимагає виконання таких **завдань**:

- обґрунтувати важливість та актуальність інформаційного продукту із власного доробку;
- проаналізувати роботи конкурентів, визначити жанри їхніх матеріалів, актуальність теми та практичне значення;
- окреслити специфікацію власного інформаційного доробку – авторську ідею, інформаційний привід та цільову аудиторію, а також описати прогнозовані результати публікацій;
- створити інформаційний продукт.

Авторський задум – створення серії матеріалів, які висвітлюють життєві проблеми українських біженців у Польщі.

Практичне значення роботи полягає в написанні матеріалів, які згодом можуть бути розміщені в онлайн-медіа, таких як «Gazeta.ua», «Кореспондент». Інформаційний доробок може бути використаний під час вивчення дисципліни «Журналістські жанри», «Сторітелінг», «Проблематика медіа».

Структура. Дипломна робота складається з 49 сторінок: вступ, пояснювальна записка, специфікація виконаної роботи, інформаційний продукт, висновки, використані джерела.

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1. Обґрунтування інформаційного продукту

1.1. Опис практичної проблеми, яка розв'язується у кваліфікаційній роботі

Європа переживає безпрецедентну міграційну кризу. Хтось переміщається, щоб знайти економічні перспективи та можливості. Інші тікають від воєн та збройних конфліктів, бідності чи тотального порушення базових прав людини.

За словами Верховного комісара ООН у справах біженців Філіппо Гранді, «у світі відбувається дуже багато конфліктів, а страждають при цьому ні в чому не винні мирні мешканці, яким доводиться залишати свої домівки» [1]. Згідно зі звітом ООН від 14 червня 2023 р., станом на кінець 2022 р. у світі налічувалось 108,4 млн біженців, що на 19,1 млн більше, ніж було за рік до того. Це стало найбільшим зростанням за всю історію. Уже в травні кількість біженців сягнула 110 млн осіб. До кінця вересня ця цифра збільшилась до понад 114 млн людей та продовжує зростати й сьогодні (рис. 1.1).

Рисунок 1.1 – Динаміка зростання кількості біженців у світі

У чому причина таких масштабних втеч саме на територію ЄС? Учені насамперед називають війну в Україні, яку розв'язала проти неї РФ. Вони наголошують, що повномасштабне вторгнення російських військ на територію України змушує громадян залишати батьківщину та шукати безпечніші місця.

Згідно з даними українського МЗС, станом на 21 червня 2023 р. за кордоном перебуває 8 млн 177 тис. українців. Це 18% від кількості населення, яке фіксувалося до 24 лютого 2022 р. (рис. 1.2).

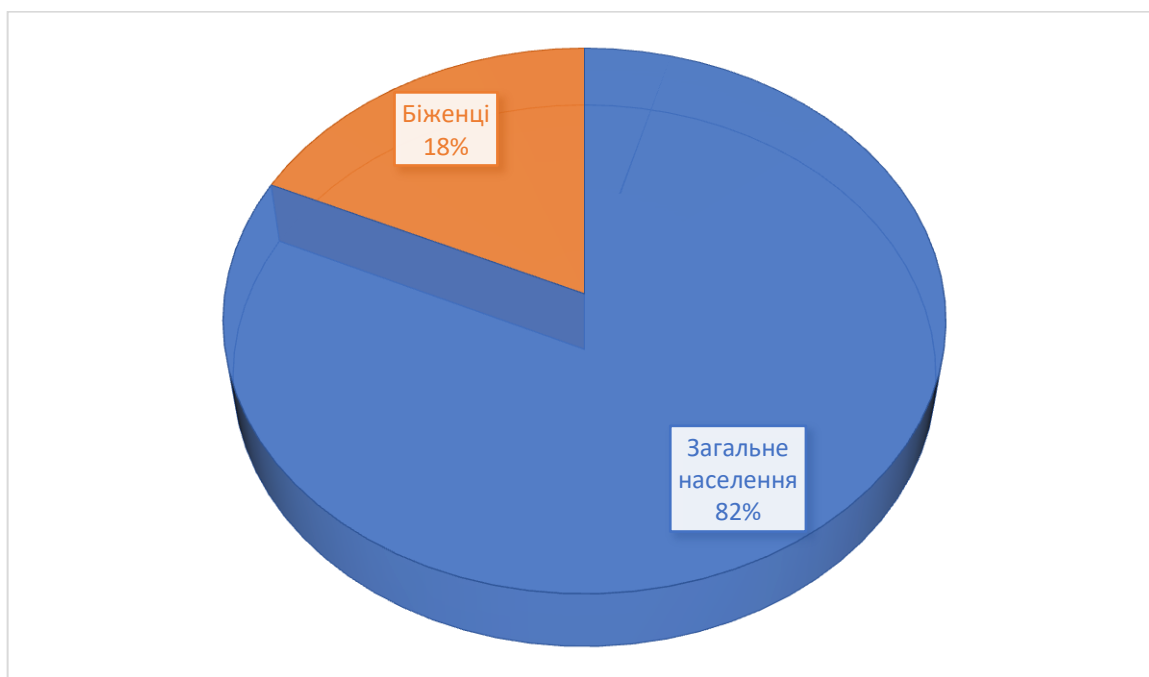

Рисунок 1.2 – Співвідношення населення ЄС

В Європейському Союзі сподіваються, що біженці поповнять ринок робочої сили, тому що ця сфера відчуває нестачу висококваліфікованих кадрів, а це значно сприятиме економічному зростанню країн, які приймають. Але однією з найбільших труднощів для роботи з біженцями є їхній змішаний потік. Це ситуація, коли потенційні біженці переміщуються разом з економічними та іншими категоріями мігрантів.

Змішаний характер міграції дедалі більше вимагав індивідуального підходу до кожного біженця, а це значно збільшувало час розгляду заявки та

ускладнювало ситуацію в пунктах прийому, що спричинило формування ставлення до біженців як до злочинців.

Очевидно, що жодна окремо взята країна Європейського Союзу (не весь Європейський Союз) виявилася не готовою до подібної ситуації. Це оголило проблеми з прикордонним законодавством та системою надання притулку. Влада Польщі одразу намагалася надавати допомогу біженцям, але була не до кінця готова надати нормальні умови для початкової адаптації.

Поняття «адаптація» має різне смислове тлумачення. В окремо взятих науках немає єдності в розумінні цього терміна. Його визначення досить різноманітне і суперечливе.

Адаптація – це процес пристосування людини до навколишнього середовища, яка дозволяє задовільнити її необхідні потреби та реалізувати поставлені цілі. [16]. Важливою складовою адаптації для успішної інтеграції у нове середовище є соціальна адаптація.

Соціальна адаптація – процес пристосування індивіда до умов соціального середовища, формування адекватної системи стосунків із соціальними об'єктами, інтеграція особистості в соціальні групи, діяльність щодо освоєння стабільних соціальних умов, прийняття норм і цінностей нового соціального середовища [16].

В українській літературі є різні погляди на зміст поняття «соціальна адаптація». М. Лукашевич, І. Мигович розкривають сутність цього терміна як процес освоєння та засвоєння індивідом суспільних відносин, норм поведінки й системи цінностей, що присутні в певному суспільстві завдяки матеріальним і духовним компонентам середовища [3].

Головним напрямом цього процесу є підвищення ефективності соціальної організації, оскільки без нього не можуть бути задоволені актуальні суспільні потреби, що є важливими умовами для інтеграції в цілому.

Послідовність механізму соціальної адаптації такий: потреби – актуалізація потреб – задоволення потреб – підвищення потреб. У загальному

вигляді успішний механізм – це відповідність між актуалізованими та задоволеними потребами. Адаптований суб'єкт прагне задоволення актуалізованої потреби, у міру задоволення цієї – актуалізується інша потреба. «Метою адаптації є не досягнення кінцевого результату – задоволення потреб, будь-якої конкретної потреби або їх сукупності, а постійне задоволення всіх потреб, що послідовно актуалізуються» [17].

О. Безпалько розкриває зміст поняття «соціальна адаптація» як процес пристосування індивіда до умов соціального середовища, формування адекватної системи стосунків із соціальними об'єктами, інтеграція особистості в соціальні групи, діяльність щодо освоєння стабільних соціальних умов, прийняття норм і цінностей нового соціального середовища [4].

Існують усталені типові елементи соціальної адаптації – це трудова, навчальна, соціально-активна, творча діяльність, а також соціальні організації та інститути [16]. Перераховані вище об'єкти не обов'язково є єдиними об'єктами. Завжди разом з основними та історично сформованими об'єктами співіснують додаткові чи альтернативні елементи. Показник рівня соціальної інтеграції є гарним інструментом щодо соціальних груп та інститутів, і навіть окремих індивідів. Він враховує динаміку та допомагає прогнозувати підсумки змін.

Отже, соціальна адаптація іммігрантів є важливим процесом, що дозволяє їм пристосуватися до нових соціальних умов і норм нового середовища. Це охоплює засвоєння та впровадження місцевих правил, норм поведінки й цінностей, а також взаємодію з членами нової спільноти. Адаптація передбачає не лише розуміння, але й прийняття нової культури та активну участь у житті спільноти [5].

Соціальна адаптація є важливим елементом успішної інтеграції іммігрантів у новому середовищі, сприяє створенню взаєморозуміння, співробітництва та взаємодії між різними культурами, побудові гармонійного суспільства.

Із 24 лютого 2022 р., від початку повномасштабного російського вторгнення на територію України, українці почали тікати від постійних вибухів, обстрілів, тортур, насильства та смерті. Першою країною, що стала приймати біженців з України, була Польща. Її кордон перетнули вже понад 9 млн українців [18].

Ситуація, в якій опиняються вимушені переселенці, кардинально змінює їх характер, поведінку та потреби.

Для успішної адаптації вимушених переселенців необхідні чималі матеріальні засоби та соціальна допомога. Однак такої підтримки не завжди вистачає для подолання кризової життєвої ситуації, адже вони надзвичайно потребують ще й професійної психологічної допомоги.

Серед цих проблем основні – відновлення психічного здоров'я, що похитнулося внаслідок перенесених подій, які травмували, звикання до нового соціокультурного середовища, відновлення мотиваційно-потребової сфери, подолання кризи ідентичності, встановлення позитивних відносин із місцевим населенням.

Пошук адекватних шляхів та способів психологічної допомоги людям, змушеним у результаті міграції пристосовуватися до життя в новому соціокультурному середовищі, постійно потребує вивчення психологічного стану вимушених переселенців та виявлення основних психологічних факторів, що перешкоджають успішній адаптації.

Професійна сфера людини – сполучна ланка між задоволенням найнижчих та найвищих потреб людини. З одного боку, це джерело доходів, що дозволяє існувати, а з іншого – основа самореалізації людини. Більшість вимушених переселенців мають освіту вищу за середню, водночас можливість реалізуватися у професійній сфері на новому місці здобувають далеко не всі. Більшість не працюють взагалі, інші працюють не за своєю спеціальністю.

Відкидання з боку місцевого населення призводить до неможливості зайняти гідне місце серед людей і використовувати свій потенціал, тим

самим надзвичайно ускладнює задоволення основних потреб особистості – у соціальному визнанні та самореалізації. Відсутність умов для самореалізації є в деяких випадках не менш важливою перешкодою для успішної адаптації, ніж незадоволеність базових потреб. Вимушені переселенці акцентують увагу, що, незважаючи на важке матеріальне становище та житлові проблеми, головною перешкодою є неможливість працювати за фахом, саме це й викликає сильне побоювання. Як правило, відчуття успіху та невдачі, задоволеності та незадоволеності визначаються попередніми досягненнями. Тому найбільш незадоволеними почуваються ті вимушені переселенці, які мають розрив між соціальним і матеріальним становищем у минулому й теперішньому.

Переїзд та проблеми адаптаційного періоду впливають на психічне та фізичне здоров'я вимушених переселенців. За відносно невеликий проміжок часу в них розвивається низка хвороб та з'являються симптоми, яких раніше не спостерігалось.

У власному добірку, якій представлений у магістерській роботі порушуються проблеми адаптації українців у Польщі, які були вимушені покинути рідну землю через військове положення на ній.

Враховуючи жахливу ситуацію в Україні, знищені будинки та зруйновану інфраструктуру, багатьом, хто встиг виїхати, просто нікуди повертатися. Тому, можливо, їм доведеться розпочинати нове життя в чужій країні. Звичайно, процес адаптації у кожного проходить по-різному: хтось швидше звикне до нової реальності, а комусь знадобиться більше часу та морального духу.

1.2. Аналіз матеріалів конкурентів

У наш час тема українських біженців є дуже важливою та актуальною. Вона досить часто з'являється не лише у вітчизняних, але й міжнародних медіа. Публікації мають різний характер, стилі, формати, жанри та методи

написання, але всі вони написані з однією метою – висвітлення теми українських біженців за кордоном.

Написані за цією темою матеріали бувають зовсім різні за жанром: аналітичні або інформаційні. Найчастіше трапляються саме інформаційні, переважно інтерв'ю та сторітелінг. Ці жанри допомагають автору передати первинні слова та ідею героя, за допомогою історій героїв звернути увагу на головні проблеми, з якими стикаються українські біженці.

До інформаційних матеріалів, що висвітлюють тему адаптації біженців у Польщі, можемо віднести такі:

- «"Ми дуже сильно відчуваємо допомогу": біженка з України розповіла про життя в Польщі» (*Інтернет-видання Суспільне новини*. 13/01/2023. URL: <https://suspilne.media/amp/358030-mi-duze-silno-vidcuvaemo-dopomogu-bizenka-z-ukraini-rozpovila-pro-zitta-v-polsi/>);
- «Життя за фанерними перегородками: чому досі сотні біженців у Польщі живуть у тимчасових притулках?» (*Інтернет-видання Радіо Свобода*. 20/09/2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/amp/chomu-dosi-sotni-bizhentsiv-u-polshchi-zhyvut-u-tymchasovykh-prytulkakh/32599480.html>).

До аналітичних матеріалів, що висвітлюють тему адаптації біженців у Польщі, можемо віднести такі:

- «У Польщі планують скоротити виплати для українських біженців. Що відомо?» (*Інтернет-видання Радіо Свобода*. 20/09/2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/amp/polshcha-ymovirni-skorochennya-vyplat-bizhentsi-shcho-vidomo/32601018.html>);
- «Можливість працевлаштування українських біженців у Польщі: результати досліджень» (*Інтернет-видання Юридична Газета*. 20/04/2022. URL: <https://jur-gazeta.com/golovna/mozhlivist-pracevlashtuvannya-ukrayinskih-bizhenciv-u-polshchi-rezultati-doslidzhen.html>).

В інтерв'ю «"Ми дуже сильно відчуваємо допомогу": біженка з України розповіла про життя в Польщі» показано, з якими проблемами стикаються українськи біженці в Польщі. Христина Дикун з дітьми втекли до Польщі після початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України. Жінка розповідає, з якими основними проблемами вони зіткнулися та як вони їх подолали. Христина розповіла про PESEL для українців, що дає привілеї, про виплати для українського народу, які також були змушені покинути свої домівки.

Допомагає розкрити тему жанр інтерв'ю, адже слова героїні не перекручені, вони дають зрозуміти її емоції та переживання.

У сторітелінгу «Життя за фанерними перегородками: чому досі сотні біженців у Польщі живуть у тимчасових притулках?» розповідаються історії жінок, що вимушені проживати в жахливих умовах, але подалі від війни. Цьому матеріалу притаманні всі основні риси сторітелінгу: своєчасність, актуальність теми, емоційність, динамічність, щирість, зрозумілість та простота, концентрація на одній темі, новизна, винятковість, історії героїв. Головна тема повністю розкрита та дає змогу реципієнтам зрозуміти, що і як відбувається з житлом для біженців у Польщі.

Матеріал «У Польщі планують скоротити виплати для українських біженців. Що відомо?» відносимо до аналітичної групи жанрів. Його головними відмінностями є велика кількість статистичних даних, коментарів експертів та витягів із різноманітних документів, зокрема коментарі, які дають головні особи уряду Польщі: президент, віцеголова правління Польського фонду розвитку й заступниця міністра сім'ї та соціальної політики. Тема матеріалу полягає в тому, що необхідно очікувати українським біженцям під час своєї адаптації у Польщі останнім часом.

У матеріалі «Можливість працевлаштування українських біженців у Польщі: результати досліджень» висвітлена одна з головних проблем адаптації вимушених переселенців, а саме – працевлаштування. Окрім цього, стаття охоплює й інші проблеми адаптації: мовний бар'єр, прогалини на

польському ринку та виплати біженцям від ЄС. Ця публікація також належить до аналітичних жанрів журналістики, адже їй притаманні всі головні риси: велика кількість статистичних даних, коментарі експертів та вибірки з документації. Матеріал було створено на основі багатогранного аналізу з використанням теоретичної та практичної аргументації. У публікації досить широко показано проблему, пов'язану зі сферами праці. Галузі, в яких українцям найпростіше знайти роботу, – це промислове виробництво, будівництво та послуги, саме про це йдеться в дослідженні, проведеному Польським економічним інститутом (PIE). Робота для військових з України запланована, зокрема, у сферах промислового виробництва (40%), будівництва (36%) та послуг (31%). Проте лише 16% комерційних компаній розглядають можливість працевлаштування мігрантів з України, і це частіше оптові, ніж роздрібні компанії. За оцінками PIE, на роботу в Польщі можуть розраховувати понад 250 тис. жінок.

Аналіз матеріалів конкурентів – це гарна можливість набути більше досвіду для написання власного інформаційного продукту. Зрозуміти, які жанри та методи написання найчастіше використовуються. Також це дає можливість зібрати більше матеріалів для написання власного доробку.

Провівши аналіз, я зрозуміла, що жанри, якими найбільше користуються інші журналісти, – інтерв'ю та сторітелінг. Ці види журналістських текстів влучно розкривають тему завдяки особливому емоційному забарвленню та правдивості слів героїв. Під час написання власних робіт, я дійшла висновку, що найкращі методи збору інформації – це розмова з головними героями. Це дає більше можливостей для отримання фідбеку від реципієнтів та краще розкриває тему.

1.3. Опис методики, обраної концепції, праць, на яких ґрунтується робота

Як відомо, існує багато журналістських жанрів. У цій роботі були використані такі, як: стаття, інтерв'ю та сторітелінг. Для кожного притаманна своя методика написання: спілкування та проведення інтерв'ю з біженцями; моніторинг статистичних даних; аналіз матеріалів та інформації, що стосуються проблематики та теми цієї роботи; власне бачення.

Розробка матеріалів базується на живому спілкуванні з емігрантами та на основі матеріалів інших журналістів з поданої тематики.

Жанри матеріалів були обрані на підставі того, що:

Стаття – жанр аналітичного журналістського твору, який характеризується глибоким аналізом предмета висвітлення, узагальненням низки взаємопов'язаних фактів, виявленням закономірностей у розвитку явищ, багатостороннім дослідженням причинно-наслідкових зв'язків [20].

- У ході підготовки до написання статті головним завданням було не тільки написати аргументовані тези, а й підтвердити їх фактами. Відмінним фактом став відеорепортаж з місця події. Головною метою є бажання, щоб реципієнт не тільки усвідомив інформацію, а й повністю погодився з нею;
- Під час написання статті *«Інтеграція українців у польське суспільство»* я використовувала такі методи: збір інформації, спостереження, вивчення документів та аналіз. Для збору інформації були використані офіційні сайти: Національного банку України, Інституту демографії, Інституту публічних справ, ООН та телеканалу «СТБ». Також було зроблено аналіз статистичних даних;
- У статті було зроблено аналіз статистичних даних, і відповідно до них – зроблено 3 інфографіки.

Сторітелінг – в українській журналістикознавчий дискурс поняття «сторітелінг» увійшло як багатозначний термін (професіоналізм), яким позначають: 1) власне жанр життєвої історії; 2) будь-який журналістський матеріал, у якому велика увага приділена структурі оповіді, або сама наративна стратегія, структура оповіді, здатність правильно і захоплююче розповісти про щось; 3) уміння правильно представити публікацію у виданні засобами архітекtonіки [21]. У нашому випадку розглядається другий варіант, коли приділена увага структурі оповіді та йдеться розповідь про складні часи українських біженців.

- Написання сторітелінгу полягає в яскравому та деталізованому описі життя героїв. Це посилює емоційну складову історій та їх інформативність, що дає можливість реципієнтам відчувати себе втягнутими в розповідь та чітко уявляти картину подій;
- Для написання сторітелінгів: *«Заручники обставин чи біженці від них»* та *«Надія на нове життя: українські біженці діляться своїм тяжким життєвим шляхом»* було використано методи: дослідження та збору інформації шляхом спілкування з українськими біженцями;
- У матеріалах використані ілюстрації головних героїв, карта та портфоліо головної героїні сторітелінгу *«Заручники обставин чи біженці від них»*.

Інтерв'ю – спілкування з одним із дійових осіб, що вибудований за певним планом з обов'язковою фіксацією відповідей, що надає можливість читачам ознайомитись з думкою головного героя, а не з інтерпретацією його слів.

Інтерв'ю є журналістським жанром, що являє собою суспільно вагому новину у вигляді відповідей особи на запитання журналіста. Без сумніву, це найпоширеніший серед великоформатних інформаційних жанрів як у пресі, так і в аудіовізуальних ЗМІ та інтернеті [19].

- Написання інтерв'ю передбачає діалог з біженкою, щоб дізнатися інформацію та її погляд на ситуацію, що склалася. Воно було написане з метою чітко та дослівно передати зібрану інформацію реципієнтам. Головним завданням було передати думки та коментарі ключових осіб з приводу проблеми українських біженців та їх перешкод на шляху до нового життя.
- Для написання інтерв'ю «*Найстрашніше бути в першому ряду*» було використано такі методи: підготовка, проведення та використання отриманих даних.
- Додатком до інтерв'ю є аудіоматеріал, що є його головним аргументом. Також було використано 3 ілюстрації головних героїв.

Репортаж – оперативний, інформаційний жанр преси, радіо, телебачення, інтернету, в якому динамічно, з документальною точністю, яскраво й емоційно, у виразній публіцистичній формі відтворюються картини дійсності в їхньому розвитку через безпосереднє сприйняття автора, що створює враження (ефект) присутності самого читача, радіослухача, телеглядача на місці події [19].

- У роботі представлений відеорепортаж із місця події, який є головною складовою матеріалу «*Інтеграція українців у польське суспільство*». Відеорепортаж – це подія, що має оцінку та розкриває суть. Він наділений такими засобами, як: візуальна картинка події, динамічність, яскравість викладу, діалоги та висловлювання дійових осіб (у нашому випадку – трудових мігрантів).
- У ході роботи над відеорепортажем було використано такі методи: дослідження, збір інформації, спостереження та спілкування зі свідками.

Усі жанри матеріалів було обрано для читачів онлайн-видань. Саме ці жанри повністю доносять тематику та проблематику до реципієнтів.

II. СПЕЦИФІКАЦІЯ ВИКОНАНОЇ РОБОТИ

2.1. Авторська ідея

Авторська ідея роботи полягає у створенні добірки журналістських матеріалів різних жанрів на тему адаптації українських біженців у Польщі. Найголовнішими проблемами є: проблема адаптації до нового суспільства зі своїми законами, правами й традиціями; проблема взаємовідносин із жителями країни, яка приймає; проблеми фінансової неспроможності; проблема медичного обслуговування; мовний бар'єр; проблема з пошуком роботи та освіти. Ще одна складова теми авторської ідеї – це небезпечна дорога біженців з батьківщини до нового дому.

Метою роботи є висвітлення ситуації українських біженців та їх тернистого шляху, який довелося пройти кожному. Зломлені долі, втрата рідних людей, психологічні розлади, стреси та постійні переживання, голод та морок – шлях українців у боротьбі з ворогом за життя. Необхідно показати всьому світу, що хоч українці – сильний народ, але вони потребують захисту, підтримки та допомоги.

2.2. Інформаційний привід

На сьогодні потік біженців з України до Польщі є найбільшим, починаючи з кінця ХХ ст. Він дуже вплинув на політичну, економічну та соціальну сфери життя приймаючої сторони. По-перше, через велику кількість біженців ухвалюються нові закони, що впливають не тільки на емігрантів, але й на місцевих жителів. По-друге, через великий наплив українців, які шукають роботу в Польщі, збільшується конкуренція на ринку праці. Для того щоб поляки могли отримувати гарну заробітну плату, вони мусять їхати на заробітки в інші країни Європейського Союзу. По-третє, створюється спеціальні центри, школи, містечка для біженців.

Місцеві жителі поділились на два табори. Перший табір намагається підтримувати та допомагати українцям, створюючи для них комфортні умови для проживання в новій країні. Другий – не бажає бачити наших побратимів на своїй землі, тож всіма можливими способами намагаються їх цькувати та займаються булінгом.

Від початку повномасштабного вторгнення Польща одразу приймала активну участь у наданні фінансової допомоги Україні та українським біженцям. Станом на грудень 2022 р. вона витратила близько 9 млрд доларів на допомогу українським біженцям: із державного бюджету витрачено 2 млрд доларів, від органів місцевого самоврядування та неурядових організацій – близько 3,5 млрд. Ще 3,5 млрд доларів – приватна допомога поляків [8].

Отже, існує проблема забезпечення українських біженців комфортними умовами перебування в Польщі, однак 70% працездатних українців вже працевлаштовані та сплачують податки в державний бюджет країни. Тож вони відпрацьовують своє проживання.

Цільовою аудиторією презентованих матеріалів є українські та міжнародні організації, що займаються розв'язанням проблем українських біженців у Польщі, також – люди віком 20–60 років, що безпосередньо стосуються цієї проблеми. Вони або самі є біженцями, які пройшли цей шлях, або мають близьких людей, котрі ним йдуть. Ці читачі досить свідомо підходять до ознайомлення з темами публікацій.

2.3. Характеристика джерел фактів та інформації

«Джерело інформації – це будь-яка особа, організація чи носій, який надає інформацію з конкретної теми. Джерела інформації можуть включати книги, журнали, газети, веб-сайти, бази даних, урядові документи, інтерв'ю та особисті повідомлення. Якість і надійність джерел інформації можуть відрізнятися, і важливо критично оцінити їх» [21]. У цій роботі джерелами

інформації є навчальні посібники з журналістської теорії, журналістські матеріали на подану тематику, українські та польські ЗМІ та польські форуми. Фактологічними джерелами є свідчення та розповіді самих біженців, якими вони поділились.

2.4. Прогнозовані результати втілення / сфери застосування

Результатом втілення журналістських матеріалів є розміщення публікацій в електронних й друкованих українських та польських ЗМІ, а саме: «Газета День», «Gazeta.ua», «Газета по-українськи», «Fakt Gazeta», «Super Express», «Rzeczpospolita». Це необхідно для того, щоб проблеми, що були висвітлені, мали змогу бути вирішеними.

Також одним із бажаних результатів є усвідомлення приймаючою стороною тяжкої ситуації, що склалася в українського народу. Мета – бажання змінити думку байдужих поляків до проблем українських біженців та сприяти формуванню ідеї підтримки та допомоги українцям.

Ще однією метою написання роботи є висвітлення проблем, які були створені російською агресією, не тільки для України, а й для приймаючої сторони – Польщі. Про їх проблеми прийому непрацевдатних верств населення – людей з інвалідністю, людей похилого віку та дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цуркану Т. Сумний рекорд: понад 114 млн осіб по всьому світу стали вимушеними біженцями. *Міжнародне французьке радіо («RFI»)*. 2023. URL: <http://surl.li/moyjo> (дата звернення: 07.11.2023).
2. Бойко М. Скільки мільйонів українців зараз живе за кордоном: конкретні цифри. *TCH*. 2023. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/ponad-20-naselennya-nazvali-konkretni-cifri-skilki-ukrayinciv-viyihalo-za-kordon-2376805.html> (дата звернення: 07.11.2023).
3. Лукашевич М. П. Теорія і методи соціальної роботи : навч. посібн. ; 2-ге вид., доп. і випр. Київ : МАУП, 2003. 168 с.
4. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі: навч. посібн. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 208 с.
5. Галецька І. Психологічні чинники соціальної адаптації. *Соціогуманітарні проблеми людини*, 2005. URL: <http://znc.com.ua/ukr/publ/periodic/shpp/2005/1/p091.php> (дата звернення: 17.11.2023).
6. Балабанова Л. М. Психологічні особливості рефлексії вимушених переселенців. URL: <https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/science/ProblemsOfExtremeAndCrisisPsychology/vol22/6.pdf> (дата звернення: 17.11.2023).
7. Свій серед чужих: психологічна адаптація в чужій країні. *Проект Holdyou*. 2022. URL: <https://holdyou.net/news/psihologicheskaya-adaptaciya-v-chuzhoj-strane>; (дата звернення: 21.11.2023).
8. У Польщі оцінили результати прийому українських біженців. *Волинські новини*. 31/12/2022. URL: <https://www.volynnews.com/news/all/u-polshchi-otsinyly-rezultaty-pryyomu-ukrayinskykh-bizhentsiv/> (дата звернення: 21.11.2023).
9. Форум Yavp.pl (Я в Польщі) для емігрантів. URL: <https://www.yavp.pl/uk> (дата звернення: 07.11.2023).

10. Абрамова Ю. Поляки змінюють ставлення до українських біженців – названо причини. *ТСН*. 11/09/2023. URL: <https://tsn.ua/svit/polyaki-zminyuyut-stavlennya-do-ukrayinskih-bizhenciv-nazvano-prichini-2407720.html>

(дата звернення: 07.11.2023).

11. Музиченко О. Поляки розповіли, як ставляться до українських біженців і чи хочуть, щоб вони залишилися після війни. *ТСН*. 22/11/2022. URL: <https://tsn.ua/ato/polyaki-rozpovili-yak-stavlyatsya-do-ukrayinskih-bizhenciv-i-chi-hochut-schob-voni-zalishilisya-pislya-viyni-2207233.html>

(дата звернення: 21.11.2023).

12. Коваленко О. Поляки почали втомлюватися від біженців з України: в чому проблема. *УНІАН*. 12/06/2023. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/polyaki-menshe-gotovi-dopomagati-ukrajincyam-opituvannya-12290709.html>

(дата звернення: 21.11.2023).

13. Савчишин М. Як поляки наживаються на біженцях з України. *VPolshchi pl*. 16/08/2023. URL: <https://vpolshchi.pl/yak-polyaki-nazhivayut-syana-bizhencyah-z-6931147713837824a>

(дата звернення: 21.11.2023).

14. Извошкіова А. Серед поляків у травні-червні 2023 року почав падати рівень підтримки допомоги Україні. *Суспільне*. 12/06/2023. URL: <https://suspilne.media/505000-polaki-ostannim-casom-mens-ohoce-dopomogaut-ukraincam-doslidzenna/>

(дата звернення: 21.11.2023).

15. Серадзька М. Польша: солідарність з біженцями з України, страх перед РФ. *DW pl*. 28/02/2023. URL: <https://www.dw.com/uk/polsa-i-rik-vijni-v-ukraini-solidarnist-z-bizencami-strah-pered-rosieu/a-64845055>

(дата звернення: 21.11.2023).

16. Козубовська І., Шикітка Г. Наукові підходи до розуміння термінів «адаптація» і «соціалізація» особистості. *Педагогічні інновації у фаховій освіті*. Вип. 10: навч.-метод. посібн. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/27585/1/НАУКОВІ%20ПІДХОДИ%20ДО%20РОЗУМІННЯ%20ТЕРМІНІВ%20«АДАПТАЦІЯ».pdf>

(дата звернення: 17.11.2023).

17. Музальов О. О. Професійна адаптація особистості в процесі вивчення предмета “Культурологія” у ВПУ : навч.-метод. посібн. URL: https://lib.iitta.gov.ua/6122/1/Професійна_адаптація_особистості_в_процесі_вивчення_предмета_Культурологія_у_ВПУ.pdf (дата звернення: 17.11.2023).

18. Понад 9 мільйонів українських біженців перетнули кордон з Польщею з початку війни. *The epoch times*. 12/01/2023. URL: <https://www.epochtimes.com.ua/novyny-suspilstva/ponad-9-milyoniv-ukrayinskyh-bizhenciv-peretnuly-kordon-z-polshcheyu-z-pochatku-viyny-148722>; (дата звернення: 17.11.2023).

19. Назаренко Г. І. Інформаційні жанри журналістики : навч. посібн. Київ : Національний авіаційний університет. 2009. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/47711> (дата звернення: 17.11.2023).

20. Дрешпак В. М. Жанрологія журналістських творів : навч. посібн. URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/4319/1/22-03-21%20Жанролог_%20НП%20ДРЕШПАК.pdf (дата звернення: 17.11.2023).

21. Джерела інформації. *Студентська бібліотека. Букліб*. URL: <https://buklib.net/books/22133/> (дата звернення: 07.11.2023).

III. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ

Надія на нове життя: українські біженці діляться своїм важким життєвим шляхом

Неважливо, скільки тобі років – 7 чи 75, по цю сторону кордону всі однакові. Вони тікали голі й босі, холодні й холодні, залишивши рідну землю. Українські біженці у Польщі знаходять свою надію на нове повноцінне життя.

Анна втекла зі свого дому в Маріуполі, і зараз живе у Вроцлаві. Вона поділилася з нами своєю історією.

Анні 8 років

«Останнє, що я пам'ятаю про Україну: перед тим, як ми від'їхали, це коли моя мати везла мене з нашого дому до наших бабусь і дідусів. Я бачила мертвих людей на дорогах. Я була настільки вражена, що не могла стримати плачу. Щоб заспокоїти мене, мій дід сказав, що вони злі люди.

Вдома я залишила подругу, її звали Настя. Я дуже сумую за нею. Ми полюбляли гратися разом з моїми кроликами. Одного звали Крош, а іншу – Боня. Я за ними дуже сумую, адже мені їх подарував татко, якого я теж не бачила від початку війни. Сподіваюсь, одного дня ми повернемося – і все буде, як раніше, я хочу скоріше побачити та обійняти всіх рідних та друзів.

Мені подобається в новому домі, адже я не чую вибухів та не бачу смертей. Також дядечко Лукаш дуже гарно нас прийняв. Його родина була першою, хто захотів нас із мамою прихистити. Вони дають нам усе необхідне. Щоб як-небудь їм віддячити, ми з мамою займаємося хатніми справами, поки дядько Лукаш та його дружина Агнешка на роботі. На вихідних вони влаштовують звані вечері та знайомлять нас зі своїми друзями. А ще вони влаштовують нам неймовірні екскурсії по нашому другому дому».

Яна втекла зі свого дому в Бучі і зараз живе в маленькому місті Влохи, що під Варшавою.

«Я з дитинства любила шити. Мати навчила мене, коли я була маленькою дівчинкою, і сказала, що це завжди буде корисною навичкою. Ніколи не могла уявити, що одного дня це матиме таке велике значення і принесе мені невеликий дохід». Українка Яна вивчала вишивання в групі самопомоги у Волхвах. Вона відвідувала майстер-класи по дві години на день і могла залишити молодших дітей у дитячому садку партнера.

«Вишивка – це нова навичка для мене. Є так багато чому навчитися, і кожного дня ми робимо щось інше. Головне, що це займає мій розум і не дає мені думати надто багато про відрізок часу, який я прожила в Бучі. Використання рук і створення чогось красивого мене заспокоює. Жінка, яка викладає уроки вишивання, для нас як мати». Останній рік Яна живе в Польщі зі своїми п'ятьма дітьми та мамою, а чоловік залишився захищати

Україну. Її батьки та одна з сестер перебували в таборі для біженців у Чехії, а дві сестри досі перебувають в Україні. «Я турбуюсь про них щодня», – говорить Яна.

«Польські волонтери надають нам все необхідне: житло, фінансову допомогу, продукти харчування, роботу та освіту для моїх дітей. Уже через пів року після нашого приїзду мені знайшли роботу швачки. Я була дуже здивована ставленням поляків до наших земляків. Вони не тільки розуміють, а й допомагають справитись із нашою ситуацією різними способами: хто пропонує фінансову допомогу, хто приносить одяг, продукти ліки та іграшки для дітей».

Олег втік зі свого дому в Ізюмі Харківської області й зараз живе зі своєю родиною в Лодзі. Олегу 13 років.

«Раніше я вів мирне життя і жив у своєму чудовому домі в Ізюмі. Я насолоджувався природою навколо мого будинку та спілкуванням зі своїми друзями, що були моїми сусідами. Щоранку я прокидався під звуки пташиного співу. Але все змінилося 24 лютого 2022 року. Жорстокість російської агресії змусила мою родину покинути цей дім і почати шлях до біженців.

Із початку нашої подорожі ми багато переїжджали Україною, і я навчався в різних школах. Зрештою, моя родина вирішила поїхати ближче до кордону з Польщею. Ми приїхали сюди, тому що просто хочемо вижити. Батько працює електриком, і це єдиний заробіток для нашої родини. Уся моя родина живе в маленькому будиночку з однією спальнею, маленькою кухнею та ванною кімнатою.

Я відстав у школі на один рік через те, що переходив з однієї школи в іншу. Наразі я навчаюсь у польській школі та вивчаю польську й англійську мови. Я хочу здобути освіту, щоб допомагати своїй родині та іншим людям. Вважаю, що мені пощастило мати таких сусідів поблизу нашої країни. Я отримав багато освітньої, емоційної та психологічної підтримки. Мені також дуже сумно, тому що невідоме майбутнє чекає на мене. Кожен день я думаю, де буду завтра. Так, це невідоме майбутнє».

Аліса покинула свій дім в Ірпіні та переїхала в Гданськ, прожила там 14 місяців, а нещодавно повернулася до України. Аліса 26 роки.

«Під час повномасштабного вторгнення росії до України ми з сім'єю покинули країну, оскільки жити стало ніде. Наш будинок і ферму було вщент зруйновано російською ракетою. У результаті цього загинув мій батько та молодший братик Сашко. Тисячі ракет падали на місто щодня.

У новому місті нам одразу надали кімнату в гостелі з жахливими умовами. Там не було кухні, гарячої води та пральної машинки. Фінансової допомоги майже не було, доводилося харчуватися найдешевшими продуктами з соціальної допомоги. У Польщі до нас погано ставилися, знущалися над нами й казали, щоб ми поверталися назад.

Ми повернулись, коли почули, що в рідному Ірпіні тихо». Аліса хоче бути вчителем, щоб допомагати поширювати мир через освіту в Україні.

Юрій покинув свій дім в Херсоні й зараз живе в Лодзі. Юрію 16 років. Він приїхав до Польщі у статусі сироти.

Його батька й матір вбили під час окупації рідного міста – Херсону. Після цього він проживав із бабусею. Як тільки з'явилася можливість покинути місто зеленим коридором, хлопець одразу нею скористався.

«Мені було дуже страшно виїжджати, але страшніше було залишатись окупованій ворогом території – тож я вирішив, що потрібно починати життя з чистого аркуша. Після того, як ми з бабусею перетнули кордон, нас одразу зустріли волонтери. Один чоловік на ім'я Антон запропонував відвезти нас до місця перебування біженців. Він відвіз нас до готелю в Лодзі, але вільних місць не було, тому довелося деякий час ночувати в холі готелю. Ми з бабусею були раді й цьому, адже за останній час це були перші спокійні та тихі ночі. Згодом нам дали кімнату в трикімнатній квартирі зі всіма зручностями, мене прийняли до школи, але тут було не все так добре».

Співробітники школи скликали нараду відвідали через скарги Юрія на знущання з боку конкретного учня, задля подолання і вирішення конкретної ситуації. Хлопцеві було дуже приємно відчувати, що хоч він і в іншій країні, але його проблеми почуті.

*Оксана та її родина
втекли зі свого дому в
Маріуполі та зараз разом
із трьома дітьми живуть
у Лодзі.*

Оксана все ще переживає травму, пов'язану з народженням її молодшої доньки Соломії півтора року тому. Її руки тремтять, коли вона пригадує все, що відбулося. Вона не змогла годувати доньку грудьми, бо пережила сильне емоційне потрясіння, що сталося через постійні обстріли рідного Маріуполя. Оксана не мала змоги купити молочні суміші, щоб годувати Соломію, неможливо було навіть вийти з дому. Коли суміші закінчились, у жінки не було іншого вибору, як годувати новонароджену дитину сумішшю цукру та води.

«Ми змогли вирватись з окупації і поїхали до Польщі. Там ми знайшли прихисток у польській сім'ї в місті Лодзі. Волонтери задовольняли усі наші потреби в їжі, у ліках, в одязі, психологічній допомозі. Наша родина вдячна жителям цієї країни за нове повноцінне життя».

*Катерина та її син Андрій
втекли зі свого дому в
Юнаківці (Сумська область),
коли російські війська почали
обстрілювати прикордонні
території Сумської області.
Катерині 40 років, а Андрію
14.*

«У Юнаковці мій батько був фермером. Разом із братами й сестрами я регулярно відвідував школу. Але все закінчилося в той день, коли розбомбили нашу хату. Ми перетнули кордон і тепер живемо тут, у таборах. Мені подобається бути лідером. У центрі я збираю дітей, і вони просять слідувати за мною, коли я виконую дії. Я кажу їм: «Будь ласка, я почну декламувати вірш, тож йдіть за мною». Я хороший хлопець і швидко навчаюся. Також смішу інших дітей. Це весело. Я хочу вчитися все більше й більше, тому що хочу стати вчителем, коли виросту».

«Андрій потроху повертається до нормального самопочуття», – сказала Катерина про свого сина. «Я хочу світлого майбутнього для своїх дітей, де вони зможуть бути тими, ким хочуть».

Усі біженці різні, у всіх різні життєві історії та шляхи, та є в них багато спільного, а саме: неймовірна сила духу та непереможна воля до життя. Вони оминають усі перешкоди на шляху до світлого майбутнього й не втрачають надію на нове життя. Деякі з них хочуть повернутись на рідну землю, однак повертатись нікуди, тому вони готові будувати краще майбутнє в новому для себе середовищі. На їхньому шляху багато випробувань, але вони не стають для цих людей глобальними проблемами. Незважаючи на мовні бар'єри,

активно взаємодіють з місцевими жителями, вибудовують комунікацію з ними. Українці, які були змушені покинуті рідні домівки через війну, навчаються адаптуватися до нового середовища та соціуму.

Більш того, українські біженці демонструють неабияку підтримку одне одному. Вони створюють фонди та спільноти, які допомагають у складних ситуаціях тим, хто цього потребує. Ці спільноти стають злітною смугою для «нових літаків».

Ці історії – втілення справжньої української сили духу та великого бажання змінити життя своїх родин на краще. Своім тернистим шляхом герої показують, що світло можна знайти навіть у темряві. Перебування українських біженців у Польщі – це доволі тяжкий, суворий, але в той час і надійний шлях до початку нового життя.

Найстрашніше бути в першому ряду

Любов Макаренко працювала вчителькою у Маріупольській школі-інтернаті для особливих дітей. До початку війни її життя було спокійним та щасливим. Чоловік, син, домашній затишок і грандіозні плани на майбутнє робили її життя безтурботним і сповненим сенсом. Однак 24 лютого життя перевернулося з ніг на голову. На долю її сім'ї випали складні випробування. Вона подолала важкий та тернистий шлях, але змогла знайти надію на нове майбутнє. Ми вирішили записати інтерв'ю з пані Любов та її 9-річним сином Нікітою.

– Вітаю, пані Любове, скажіть, як війна розпочалася для Вас, де застала?

– Вітаю, війна застала мене зненацька. Ще ввечері 23 лютого я готувала нові конспекти та завдання для учнів. Планувала похід у кіно на вихідних із родиною. Жила звичайним життям. Однак ранок 24 лютого почався не з будильника та гарячої кави, а з телефонних дзвінків від родичів. Першою була моя мама, вона завжди рано встає. Усе, що я почула: «Доню, прокидайтесь, почалась війна». Я подумала, що це жарт, але в цю мить пролунав вибух. Одразу кинула слухавку і хвилини зо дві не могла прийти до тями від почутого. Отямившись, розбудила чоловіка та сина й увімкнула новини. По всіх каналах казали, що розпочалось повномасштабне вторгнення росії.

– *Які були перші думки та дії?*

– Війна? Що робити? Що нас очікує? Куди тікати? Що з собою брати? Як вижити? Перше, що спадало на думку. Це було неможливо сприйняти. Чоловік сказав, що потрібно збирати валізи: документи, гроші, ліки, їжу, воду, засоби особистої гігієни та теплий одяг. Поки я збирала речі, він поїхав заправляти машину. Ми не знали, куди будемо їхати, але пальне було конче необхідно. Чоловіка не було досить довго, тож я почала хвилюватись. Пального було мало, давали по 10 літрів на машину, ще й черга на пів міста. Коли Віталій повернувся, ми одразу почали вирішувати, куди будемо їхати. Чоловік забрав і батьків до нас.

– *Скажіть, чи вдалось Вам одразу покинути Маріуполь?*

– Ми одразу вирішили їхати до родичів на Закарпаття. Наші родини сіли по машинах – я з чоловіком та сином в одну машину, в іншій – батьки. Доїхавши до виїзду з міста, ми побачили російську техніку, яка нікого не випускала, тому розвернулися й поїхали назад. По дорозі додому було чути вибухи та вистріли. Назустріч нам їхали інші машини, але вони не знали, що повернуться назад. Наше місто було окуповане. Нікого не впускали й не випускали. Тут почалося найстрашніше.

– *Як вам жилось в окупації?*

– Як? Жахливо. Син та чоловік розрізняли, куди летить. Вони відчували, коли можна вийти з підвалу і встигнути випити чаю чи прийняти душ. Я не розуміла, куди летить, хапала речі, спускалася в підвал. Ми сиділи там по п'ять-вісім годин. Грала в карти, якщо були свічки чи ліхтарик. Я читала книжку, але не пам'ятаю яку. І молилася, хоч побожною не була. Згодом пропало світло. Спочатку заряджали телефони від акумулятора машини, але його на довго не вистачило. Люди почали грабувати магазини, розбивали, крали, виносили все. І з аптек виносили. І військові, і цивільні. Влади в місті практично не було. Я була в депресії, чоловік та син були здобувачами. Ми просиділи так 40 днів, їжу та воду економили.

– Коли та як вам вдалось покинути рідне місто?

– Як тільки почали пропускати через зелені коридори, чоловік сказав, що потрібно виїжджати. Він прекрасно розумів, що його не випустять, але хотів врятувати родину. Ми одразу зібрали потрібні речі та рушили другим зеленим коридором. Поки їхали, було дуже лячно. Всюди було видно уламки ракет, сліди вибухів, трупи та російську техніку. Я зав'язала Нікіті очі, щоб він не бачив цього жаху. Було чутно постріли по нашій колоні, але в нас не потрапило. Коли проїхали гарячу зону – стало легше, але страх нікуди не зник. Ночували в машині, мились на заправках, харчувались у продуктових магазинах, адже коштів було обмаль. Так ми досягли кордону. Нам сказали, що чоловіка не пропустять, я не могла стримати сліз. Віталій сказав, що він все вирішив і піде до ЗСУ, поки ми будемо в Польщі. Тут я почала плакати ще сильніше. Ми відговорювали його, як могли, але він сказав, що вже все вирішив.

– Що зараз із вашим чоловіком?

– Він був в АТО в 2015 році, тож для нього це було не вперше, однак, за його словами, у 2015-му були квіточки. На жаль, я не можу вам сказати, де він зараз. У нього все гаразд, якщо йому вірити, але я дуже хвилююся за нього. Майже кожного дня розмовляємо по телефону, хоч так я дізнаюся, що він живий та здоровий. Ми не можемо дочекатися, коли це все закінчиться, щоб знову побачити його.

– Будемо сподіватися, що так і буде. Поговоримо трішки про Польщу.

Як вас тут зустріли?

– Одразу після польського кордону нас зустріли волонтери та запропонували відвезти до центру біженців у Лодзі. Ми погодились, адже мама мене вчила, що ніколи не можна відмовлятися від допомоги.

– Що з вами було в центрі?

– Коли ми приїхали в Лодзь, нам одразу почали пропонувати житло та допомогу. Тисячі поляків та українців, що жили в цьому місті, прийшли до центру, щоб допомогти таким, як ми. Нас із Нікітою та батьків забрала до себе пані Барбара. Це жіночка похилого віку, що мала свій триповерховий хостел. До початку приїзду біженців вона здавала кімнати туристам, а зараз безкоштовно надає житло для українських біженців. Нам пощастило: були вільні три невеликі кімнати на другому поверсі. У першій поселились ми з сином, у другій – мої батьки, а у третій – батьки чоловіка. Умови проживання в хостелі були дуже чудовими. Він був дуже чистим, та й самі українці підтримували чистоту. Волонтери завжди привозили все необхідне. Тож я вважаю, що нам дуже пощастило.

– Як зараз проходить ваше життя в Польщі?

– Центр допоміг знайти роботи мені та нашим батькам. Син навчається в польській школі. Дітям легше звикати до нового, тож із польською у нього все гаразд. У мене успіхи менші, тому я ходжу до вечірньої школи. У вільний час намагаюсь допомагати центру біженців, адже сама добре розумію, як їм складно.

– Пані Любове, я чула, що поляки поділились на два табори. Є ті, хто намагається допомогти нашим біженцям, і навпаки, ті, хто хоче, щоб вони поїхали назад. Скажіть, будь ласка, чи всі місцеві жителі гарно ставляться до українців, що були вимушені емігрувати до Польщі?

– Звичайно, ні. Я зустрічала багато поляків, які казали мені, що мені тут не місце і я повинна їхати назад в Україну. Це трапляється всюди: на роботі, у школі, у магазині та на вулицях. Однак мені мій керівник одного разу

сказав: «Не звертай на них уваги, вони дурні і нічого не розуміють. Вони ніколи не були на твоєму місці, а якби і були, то вже нічого не змогли б зробити. Українці – дуже сильний народ і він подолає все». Тепер я кожного разу згадую його слова в подібних ситуаціях. Ще варто зазначити, що в Польщі дуже сильно присікається дискримінація. Якщо хтось буде тебе цькувати в школі чи на роботі, то його одразу виженуть за це. До цього у Європі ставляться дуже серйозно. Ніхто не має права принижувати права та свободи інших, тим більше, якщо це люди, які були вимушені емігрувати через війну.

– *Пані Любове, дякую вам за таку відверту та насичену емоціями розмову. Якщо можна, я б хотіла поставити декілька запитань вашому сину.*

– Так, звичайно, він дуже комунікабельний.

– *Нікіто, привіт, зможеш відповісти на мої запитання?*

– Так, звичайно.

– *Скажи, будь ласка, за чим ти найбільше сумуєш?*

– Найбільше я сумую за татком. Я не бачив його вже більше року. Ми часто розмовляємо по телефону або через камеру. Однак я хочу побачити його наживо та обійняти. Також я сумую за своїми друзями: Артемом, Кирилом та Настею. Ми постійно весело проводили час разом.

– Чи важко тобі було знайти тут нові знайомства? Як взагалі у тебе зі спілкуванням у Польщі?

– На початку було важко. Деякі польські слова хоч і схожі на українські, але вони можуть мати зовсім інший сенс. Мені з самого початку допомагав Ваня. Ми з ним познайомились у центрі для біженців, коли його мама допомагала нам. Він у Польщі вже давно, тож добре знає мову. Ваня навчав мене польським словам, і, коли я пішов до школи, мені було вже легше розмовляти з іншими учнями. Зараз я добре спілкуюсь польською. У мене є польські друзі – Лукаш та Агнешка. Ми поряд живемо, часто граємо в парку і разом ходимо до школи. Вони трохи старші за мене, але нам весело разом.

– Нікіто, скажи, а чи було таке, що тебе цькували у школі або на вулиці?

– Таке відбувалося в школі, коли я ще погано розмовляв польською. Однокласник Домінік цькував мене за те, що я приїхав з України. Коли я розповів це мамі, вона взяла у вчительки номер телефону його мами та порозмовляла з нею. Після цього він вибачився переді мною і більше такого не було.

– Дякую тобі, Нікіто, за твої слова. Пані Любове, що ви можете побажати нашим слухачам та читачам?

– По-перше, я хотіла б побажати всім терпіння, витривалості та справжньої жаги до життя. По-друге, хотілось би, щоб в найближчий час небо над Україною стало насправді мирним, щоб всі могли зустрітись зі своїми близькими та коханими людьми. Щоб всі були щасливі та здорові. І найголовніше, що хотілось сказати – не бійтесь чогось нового. Не важливо, це буде нова зачіска, чи новий рецепт супу, чи взагалі – нове життя. Допомагайте тим, хто дійсно цього потребує, і це вам обов'язково повернеться.

– Дякую, за це прекрасне інтерв'ю. Хочеться побажати вам та вашій родині міцного здоров'я, справжнього щастя та мирного неба над головою. Нехай найближчим часом ваша сім'я знову буде разом у повному її складі. Ще раз вам велике дякую!

– Вам також, дякую, Руслано, за те, що вмієте слухати.

Інтерв'ю з Любов Макаренко.m4a

Заручники обставин чи біженці від них

Споконвіку людям практично у всіх куточках світу нерідко доводилося в пошуках безпеки залишати свої будинки й прямувати в інші місця, щоб уникнути переслідування, збройних конфліктів чи політичного насильства.

Війна росії проти України триває вже більше 20 місяців, сотні людей позбавлені даху над головою, десятки тисяч – життя. Воєнні дії в лютому 2022 року спровокували одну з наймасштабніших міграційних криз у Європі: мільйони українців змушені були бігти з-під ракетних обстрілів у різні міста та країни.

Українські біженці шукають прихисток за кордоном. Найбільш популярним варіантом є Польща. На це вплинуло декілька головних факторів.

По-перше, ця країна – територіальній сусід України. Біженцям не потрібно долати велику відстань до інших країн для безпечного життя. Польща входить до Євросоюзу, а це означає, що стандарти життя будуть схожими з іншими країнами, що розташовані далі.

По-друге, фінансове забезпечення. Українці давно почали емігрувати до цього сусіда в пошуках кращого життя. Робота в Польщі краще оплачується, ніж в Україні. Для порівняння візьмемо зарплату звичайного працівника фабрики. В Україні кожен, хто починає свою діяльність у фабричній промисловості, буде мати зарплату в середньому 12 тис. гривень, за такий самий робочий день та при такому самому робочому досвіді робітник у Польщі – близько 30 тис. гривень.

По-третє, у Польщі дуже розвинена українська діаспора, отже, можна очікувати на допомогу побратимів.

Урядом Польщі були створені всі необхідні умови для українських біженців. Створено велику кількість центрів, що безоплатно допомагають емігрантам. Центри надають безкоштовне житло з усіма необхідними умовами для комфортного перебування під час початкової адаптації. Також

надається грошова допомога в розмірі 300 злотих одноразово. Ця допомога необхідна на перший час, поки біженці не зможуть знайти роботу. Більш того, на кожну дитину до 18 років виплачується 500 злотих щомісяця перших 120 днів. А найголовніше – надається психологічна підтримка для всіх, хто цього дійсно потребує. У цьому проєкті задіяні найкращі психологи та психіатри країни. Коучери створюють тренінги для подолання страхів та найгірших спогадів.

Також на окрему увагу заслуговують волонтерські угруповання, які за власні кошти та кошти небайдужих людей закупляють усе необхідне для українських біженців: продукти харчування, засоби гігієни, ліки, одяг тощо. Волонтери організують перевезення переселенців від польського кордону до спеціальних центрів.

Однак найскладніше, що може бути для біженців після перетину кордону, – це адаптація в новій країні. Адаптація – дуже складний психологічний та фізичний процес. Вадливим елементом для успішної інтеграції біженців у новому соціумі виступає соціальна адаптація. Вона сприяє створенню взаємопорозуміння, співробітництва та створенню взаємозв'язку між культурами різних країн – це є складовою побудови гармонійного суспільства. Цей шлях довгий та тернистий. Його спіткає багато випробувань, які подолати самостійно майже неможливо.

Терезі Єрмаковій доводиться вже вдруге проходити цей шлях.

Життєвий шлях батька Єрмакова Василя Максимовича

У 1979 році її батько Василь Єрмаков, який є уродженцем Харкова, був призваний на військову строкову службу. Після перших трьох місяців навчання в рядах повітряно-десантних військ його військову частину було відправлено до Афганістану (як говорили тоді в Радянському Союзі – з метою врегулювання збройного конфлікту з повстанськими групами моджахедів). Під час проведення однієї з спецоперацій він отримав поранення в ліву ногу і він не зміг наздогнати свою групу. Стікаючи кров'ю, Василь втратив свідомість. Отямився він у незрозумілому глиняному будинку, над ним сиділа жінка (як він пізніше дізнався, її звали Рафа) і заспокоювала його. Василь і Рафа покохали одне одного, через вісім років у них народилась донечка Тереза.

Війна в Афганістані

У 2001 році міжнародними силами сприяння безпеки під проводом НАТО було розпочато операцію «Нескорена свобода» проти ультрарадикального ісламського руху талібан. Військові дії розгорнулися через терористичні теракти талібанів у США. У ході операції будинок Рафи було знищено. Василь вирішив повернутись в Україну до батьків. Після повернення відновив документи й офіційно одружився з Рафою.

Адаптація в Україні

У Рафи та Терези почався шлях адаптації до нової країни й нового життя. Їхня інтеграція в нове цивілізоване суспільство було проблемним та тернистим.

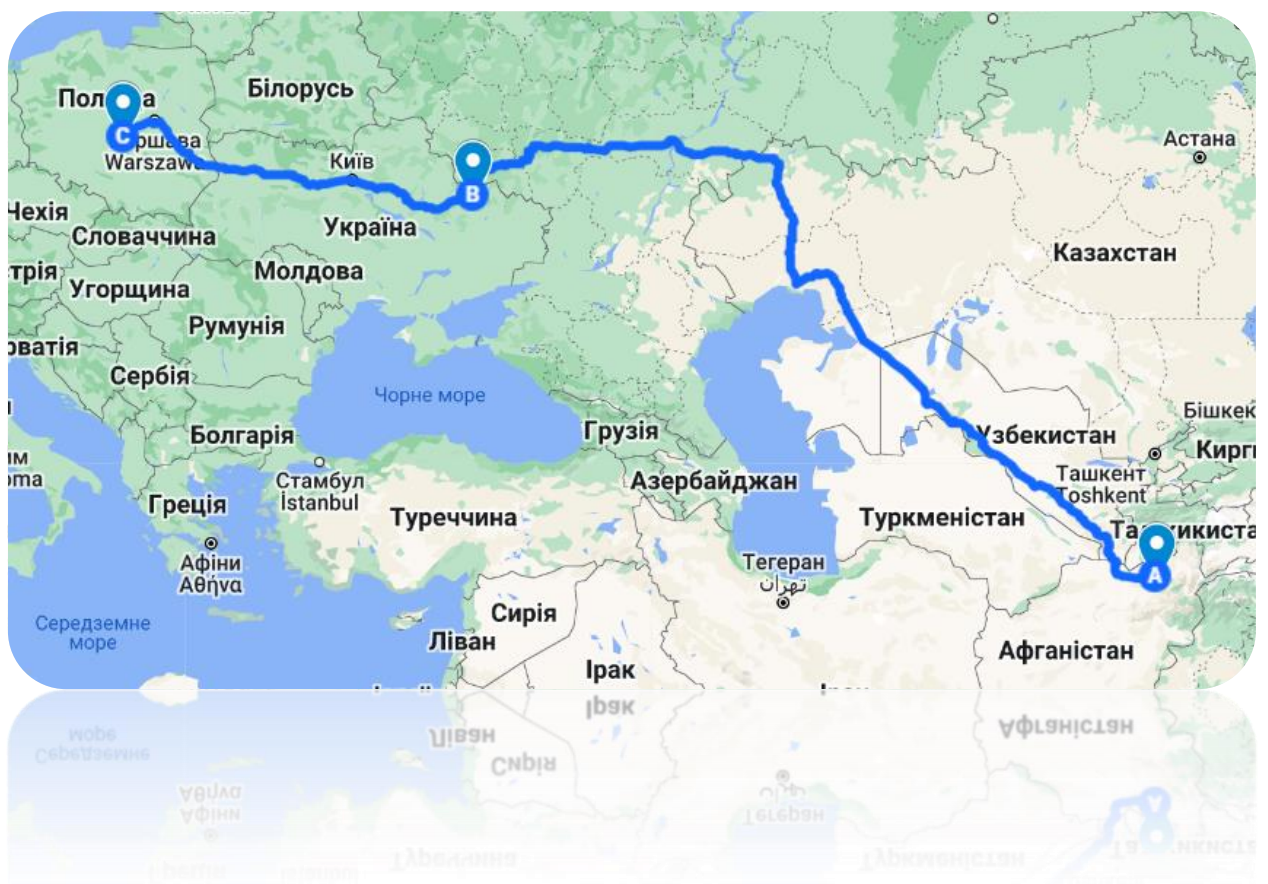
«Ми виглядали наче дикарі, які вперше побачили цивілізований світ. Найскладніше було звикнути до школи. У рідному Шах Алі я не ходила до школи, адже її просто не було. Мені було важко починати все з нуля, однак вчителі мені дуже допомагали. Мені подобалось навчатись та знайомитися з новими людьми. Але була й інша сторона медалі. Українські діти були жорстокими до мене, бо в свої 14 років я пішла лише до першого класу. У старших класах наді мною знущались та цькували мене. Я намагалась не звертати на це увагу, та й на допомогу завжди приходили вчителі. Незважаючи на життєві обставини, намагалася вчитися гарно. Дітям завжди легше вивчати щось нове та адаптуватися до нього. Мамі було важче. Їй було складно знайти роботу, адже в Афганістані вона займалась фермерською діяльністю і ніколи не працювала. Найбільшими проблемами для неї були відсутність бідь-яких професійних навичок та робота в колективі», – розповіла Тереза.

Із часом Тереза та її мама змогли повноцінно стати частиною українського суспільства й отримати громадянство. Закінчивши школу на відмінно, Тереза змогла вступити до українського закладу вищої освіти. У студентські роки зустріла своє кохання – Андрія. У 28 років вона народила

первістка. І ще через 5 років – доньку. Її життя налагодилося, вона відчувала себе щасливою, та доля внесла свої корективи. 24 лютого 2022 року почалося повномасштабне вторгнення в Україну, і знову її сім'ї доведеться тікати, залишаючи вже новий дім.

Війна в Україні

«Під звуки вибухів та крики людей Артем вивозив мене з дітьми до польського кордону. Тепер доводиться моїм дітям покидати свій рідний дім. Перші дні повернули мене у спогади дитинства, і мене охопили панічні атаки. Я думала, що сама з цим не впораюся, але підтримка чоловіка змогла допомогти справитись зі страхами. Ми пересікли кордон та попрощалися з домом», – поділилась Тереза.

Адаптація в Польщі

Друга адаптація у Терези проходила однозначно легше, адже у неї уже був досвід. Вона знала головні чинники успішної інтеграції. Отже, одразу почала вчити польську мову разом із сином Максимом та шукати роботу.

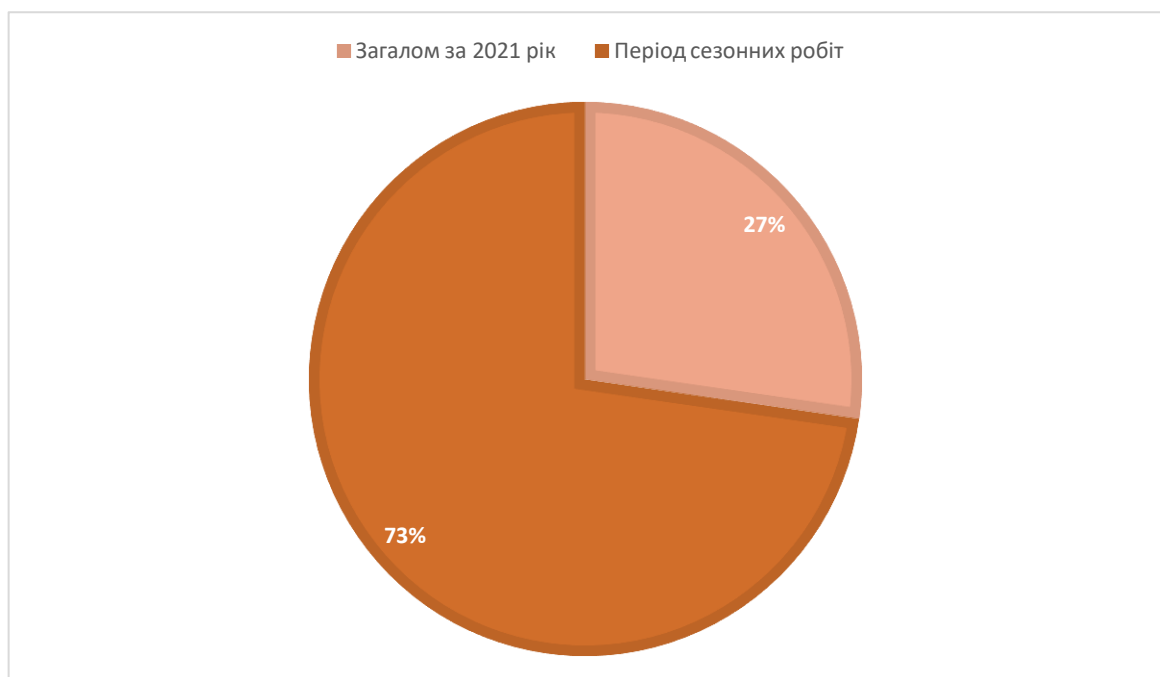
Волонтери допомагали з житлом та речами першої необхідності. Тереза швидко змогла адаптуватись до нового життя вже в третій для неї країні. Незважаючи на це, вона чекає на закінчення війни, щоб повернутись до вже такого рідного Харкова.

Отже, війна, що розгорнулась на території України стала початком нового виду української міграції – біженці. Мільйони українців покинули рідні домівки для знаходження нового безпечного та щасливого життя за кордоном. Хоч їх адаптація є важкою, завдяки схожості культурних та економічних цінностей вона може бути успішною. Завдяки співпраці інших народів, злиття української діаспори з місцевим населенням може відбутися найближчим часом.

«Інтеграція українців у польське суспільство»

Українці завжди шукали кращої долі, для цього часто були вимушені їхати за кордон. Робота за кордоном приваблювала наших земляків гарними заробітними платами та кращими умовами праці.

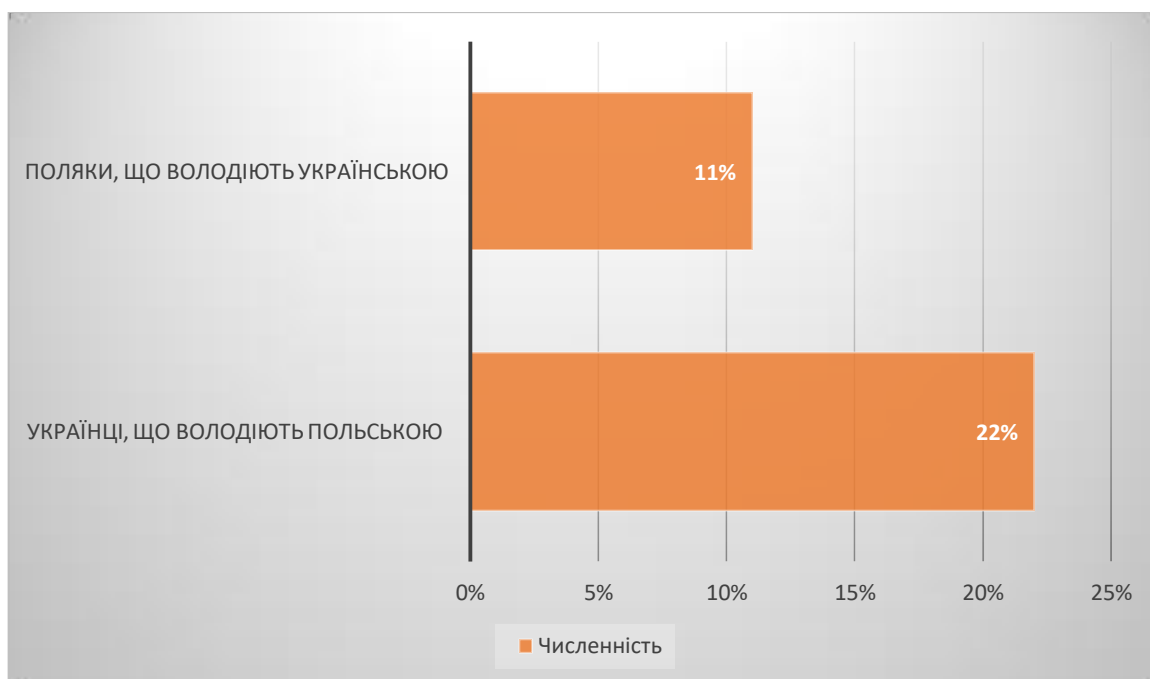
Існує декілька чинників, які вплинули на збільшення потоку українських трудових мігрантів: політичний, економічний, демографічний та релігійний. Через нестабільну економічну ситуацію в Україні кількість трудових мігрантів збільшувалась із кожним роком. Згідно з даними Інституту демографії, станом на 2021 рік кількість трудових мігрантів склала 3 млн українців, а в окремі періоди сезонних робіт – 7–9 млн осіб.

Відповідно до даних ООН 66% трудових мігрантів бажають витратити зароблені за кордоном гроші в Україні для забезпечення потреб сім'ї. Велика кількість найманих працівників з України вплинула на європейський ринок праці. Згідно з даним Національного банку України робоча сила ЄС може збільшитись на 300 тис. – 1,3 млн осіб. Це змусило європейців їхати далі для

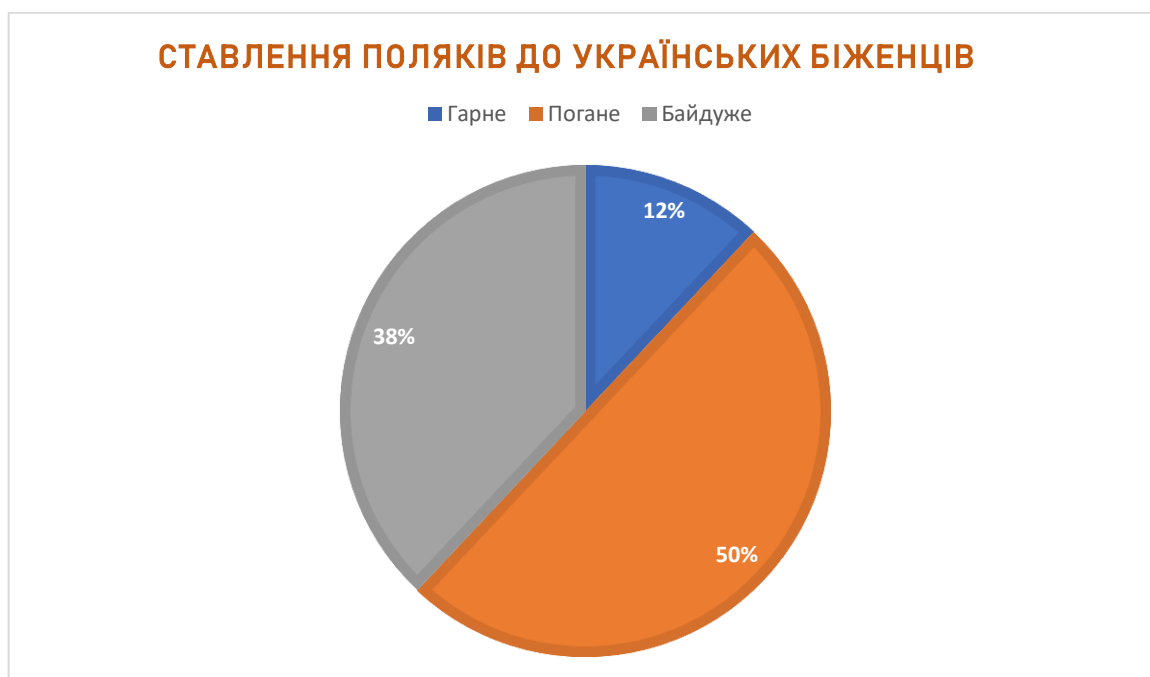
забезпечення своїх потреб. Населення Польщі через великий вплив українських робітників поділилось на два табори: перший – радий вітати нову дешеву робочу силу, а другий – намагається принизити тих, хто приїхав забирати їх роботу.

Адаптація українців у Польщі почалась ще задовго до початку повномасштабної війни в Україні. Першою проблемою стає мовний бар'єр. За даними опитування телепрограми «Вікна» телеканалу «СТБ», тільки 22% українців володіють польською мовою. Тож мовна проблема торкнулася майже кожного хоча б один раз – чи на роботі, чи в магазині, аптеці тощо. У свою чергу, лише 11% відсотків поляків володіють українською мовою. Переважно це водії таксі, які часто взаємодіють з українцями, вчителі та керівники відділів на фабриках та заводах, які змушені вивчати українську для співпраці з українцями.

Друга проблема – співіснування двох народів: польського та українського. Незважаючи на те що Європейський Союз бореться за пригнічення дискримінації на своїй території, є поляки, які намагаються булити трудових мігрантів, до таких належать переважно люди після

40 років, яким дуже важко звикнути до змін та прийняти щось нове. Відповідно до даних Інституту публічних справ у співпраці з київською фірмою «Социс-Gallup International» 50% поляків не сприймають українців, а 38% байдуже ставляться до них. Існує головна проблема такої статистики – проблема ринку праці.

Поляки не задоволені великим напливом трудових мігрантів. Українці готові працювати за ті кошти, які для поляків вважаються незадовільними, що знецінює трудову силу та робить її дешевшою. Тож поляки мають два вибори: кидати рідні домівки та їхати працювати в інші країни або працювати разом з українцями за копійки. На сьогодні 21 млн поляків перебувають за кордоном, тим часом у Польщі проживає – 38 млн осіб.

Третя проблема успішної адаптації – самі українці, які ще непристосовані до життя в європейському суспільстві. Через свої звички та традиції українці часто відчують дискомфорт у польському соціумі. Поляки більш відкриті, веселі та розкуті, ніж українці. Це відчувається в розмовах, вчинках та поведінці. Часто українці, які досягли якихось висот у Польщі, вже не вважають себе трудовими мігрантами, а зараховують себе до

польської еліти, тож поводяться зі своїми побратимами так, ніби вони порожнє місце. Яскравим прикладом цього є відеорепортаж з передмістя Лодзя.

Проблема адаптації живе з українцями ще з перших днів незалежності, адже після розпаду Радянського союзу Україні Україні як самостійній державі необхідно було будувати з нуля своє життя та адаптуватися до світу та його тенденцій.

Репортаж про ставлення українців до свої за кордоном.mp4

ВИСНОВКИ

Починаючи з лютого 2022 року, мільйони українців покидають рідні домівки, щоб врятувати своє життя та життя своїх дітей. Російське вторгнення назавжди змінило життя кожного, хто проживав та проживає на території України. Українські переселенці – новий прошарок вже не тільки українського, але й міжнародного суспільства. Незважаючи на всі перешкоди, вони вдало крокують назустріч новому щасливому майбутньому, вони вже розставили всі крапки та перегорнули новий аркуш.

Основні завдання роботи, поставлені на початку дослідження, а саме: обґрунтувати важливість та актуальність інформаційного продукту із власного доробку; проаналізувати роботи конкурентів та визначити жанри їх матеріалів, актуальність теми й практичне значення; окреслити специфікацію інформаційного доробку — авторську ідею, інформаційний привід та цільову аудиторію, а також описати прогнозовані результати публікацій; створити інформаційний продукт – було виконано.

Ця робота присвячена написанню власного доробку, де розкривається тема адаптації українців за кордоном.

Було створено чотири різножанрові журналістські матеріали, тематика яких розкриває ряд головних проблем: проблеми, через які українці мусять шукати прихисток за кордоном, та головні випробування, через які вони повинні пройти задля успішної адаптації та інтеграції до міжнародного соціального суспільства. Також було розглянуто питання підтримки від сторони, яка приймає біженців. Кожен матеріал показує різні історії про українських біженців.

Сторітелінг *«Надія на нове життя: українські біженці діляться своїм тяжким життєвим шляхом»* показує, як українці покидали рідні домівки, чинники успішної адаптації в іноземному суспільстві, співіснування та відносини з приймаючою стороною, виклики й випробування, що випали на долю героям.

Інтерв'ю *«Найстрашніше бути у першому ряду»* розкриває непереборну силу духу українського народу, що потом і кров'ю пробиває стіни, які стоять на шляху до безпеки та спокою. Історія сім'ї з Маріуполя, яка, переживши темряву, змогла знайти дорогу до світла.

У сторітелінгу *«Заручники обставин чи біженці від них»* я ознайомлюю з історією родини Терези Єрмакової, якій вдруге довелося пройти пекельний шлях біженця. Страх, страждання, зневіра – вже вдруге не змогли зламати її волю та свободу.

У статті *«Інтеграція українців у польське суспільство»* висвітлюються головні проблеми адаптації трудових мігрантів у Польщі. Завдяки статистичним даним стає зрозумілою ситуація з українськими трудовими мігрантами у Польщі. Головним аргументом є прикріплений відеорепортаж, в якому зображено ситуацію взаємодії між українцями у Польщі. Отже, не тільки місцеві жителі можуть цькувати і принижувати переселенців, але й самі українці.

Роботу було виконано, щоб показати, який тяжкий та складний шлях проклали українці заради спасіння та щасливого майбутнього. Вони були виснажені, зневірені та зломлені, але вистояли. Розуміння, що потрібно починати життя з чистого аркуша, зайняти своє місце в новому суспільстві, вчитися адаптуватися до нового соціуму й просто не опустити руки – ніщо в порівнянні до жаги жити.